

STANOWISKO

STANOWISKO GRUPY S&D W SPRAWIE PRAW OSÓB LGBTI

***JEDNA EUROPA DLA NAS WSZYSTKICH –
SOLIDARNOŚĆ, RÓŻNORODNOŚĆ I
BEZPIECZEŃSTWO***

Wzmocnione prawa osób LGBTI

Data: 10/05/2016

Grupa Postępowego Sojuszu
Socjalistów & Demokratów
w Parlamencie Europejskim

Parlament Europejski

Rue Wiertz 60

B-1047 Bruxelles

T +32 2 284 2111

F +32 2 230 6664

www.socialistsanddemocrats.eu

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1 Po pierwsze: równe prawa i szanse dla wszystkich w UE	4
1.1. Równe prawa: zasada niepodlegająca negocjacji.	5
1.2. Uznanie prawnej płci osób transpłciowych: Europa nie może dłużej czekać. ..	6
1.3. Ochrona praw podstawowych osób interseksualnych	7
1.4. Mowa nienawiści jest niezgodna z prawem	7
1.5. Samo prawodawstwo nie zmieni społeczeństwa.....	8
2 Po drugie: prawa osób LGBTI za granicą – chcemy, by Europa ponownie stała się globalnym liderem.....	9

WSTĘP

Prawa osób LGBTI to prawa człowieka: zgodnie z międzynarodowymi prawami człowieka obowiązkiem każdego narodu jest ochrona lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych i interseksualnych (LGBTI) przed torturami, dyskryminacją i przemocą. W Unii Europejskiej europejskie traktaty i Karta praw podstawowych Unii Europejskiej przewidują ochronę praw człowieka i podstawowych wolności, gwarantując prawa mniejszości i zapewniając podstawę prawną dla walki z dyskryminacją.

Promowanie tych zasad stanowi priorytet dla grupy S&D w Parlamencie Europejskim. Osoby LGBTI powinny efektywnie cieszyć się takimi samymi prawami, obowiązkami i szansami oraz takim samym poziomem ochrony jak każda inna osoba w UE we wszystkich aspektach życia.

W 2013 r. Rada przyjęła wytyczne na rzecz promowania i ochrony wszystkich praw człowieka przysługujących lesbijkom, gejom, osobom biseksualnym, transpłciowym i interseksualnym (LGBTI)¹ w stosunkach z państwami trzecimi. Rada nie przyjęła jednak żadnego takiego dokumentu dotyczącego sytuacji wewnątrz Unii Europejskiej.

W grudniu 2015 r. Komisja Europejska opublikowała „List of Actions to advance LGBTI Equality” („Wykaz działań na rzecz zwiększania równości osób LGBTI”). Wykaz ten jest dobrym punktem wyjścia, lecz nie jest ambitną, w pełni ukształtowaną strategią równości osób LGBTI, o którą grupa S&D wnioskowała od dłuższego czasu. Priorytety grupy S&D zostały w ostatnim czasie odzwierciedlone w sprawozdaniu Ulriki Lunacek przyjętym przez zgromadzenie plenarne w lutym 2014 r.².

Grupa S&D oczekuje teraz podjęcia działań: nawołujemy do przyjęcia ambitnego programu ustawodawczego UE zapewniającego równe prawa i szanse dla wszystkich obywateli oraz odpowiednią transpozycję i wdrożenie prawodawstwa UE odnoszącego się do praw osób LGBTI. Grupa S&D zapewni spójność swoich wysiłków – w tym przez zastosowanie regulaminu PE – na rzecz promowania praw osób LGBTI, w szczególności w przypadkach mowy nienawiści i dyskryminacji. Istniejące badania i sprawozdania pokazują, że poszanowanie praw człowieka osób LGBTI oraz wsparcie publiczne

¹ Przyjęte podczas posiedzenia Rady do Spraw Zagranicznych, Luksemburg, 24 czerwca 2013 r.

² „Plan działania UE przeciw homofobii i dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową” przyjęty w dniu 4 lutego 2014 r. (P7-TA(2014)0062)

mogłyby ulec poprawie w wielu państwach członkowskich (np. badania Agencji Praw Podstawowych, Eurobarometr).

1 PO PIERWSZE: RÓWNE PRAWA I SZANSE DLA WSZYSTKICH W UE

Dyskryminacja osób LGBTI jest niedopuszczalna.

Przeprowadzona ostatnio ankieta internetowa przeprowadzona wśród 93 000 osób LGBTI w całej UE ujawniła jednak powszechne nękanie i napastowanie mające początek w szkole, które przybiera formę dyskryminacji w pracy, na rynku mieszkaniowym, w odniesieniu do usług społecznych oraz dostępu do innych towarów i usług: około 80% respondentów wspominało o negatywnych komentarzach lub nękanii w szkole, a prawie 50% osób LGBTI powiedziało, że czują się osobiście dyskryminowane lub napastowane ze względu na swoją orientację seksualną. 59% osób LGBTI, które zostały zaatakowane lub którym grożono przemocą, uważa, że atak lub groźba były częściowo lub całkowicie spowodowane postrzeganiem ich jako osoby LGBTI; jeden na pięciu respondentów odczuwał dyskryminację w pracy lub podczas szukania pracy. Jednocześnie tylko 17% zgłosiło przemoc motywowaną nienawiścią policji, przede wszystkim dlatego, że według nich nie doprowadziłyby to do żadnych działań ani niczego by nie zmieniło³.

Aby zapewnić spójność między polityką wewnętrzną i zewnętrzną, UE i państwa członkowskie muszą stawić czoła wewnętrznym wyzwaniom związanym z prawami człowieka, w tym dyskryminacji osób LGBTI, oraz zapewnić, by dyskryminacja ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową była zakazana, nie tylko w obszarze zatrudnienia, ale także we wszystkich dziedzinach praw obywatelskich, takich jak kształcenie, zabezpieczenie społeczne, opieka zdrowotna, dostęp do towarów i usług (w tym finansów), rynek mieszkaniowy, wsparcie przedsiębiorstw, dostęp do kultury itd.

Grupa S&D wielokrotnie zwracała się do Komisji Europejskiej o wykorzystanie swoich kompetencji w największym możliwym zakresie, z uwzględnieniem zaleceń Rady Europy, w celu zwalczania dyskryminacji osób LGBTI w UE. Grupa S&D wnioskuje o

³ Ankieta dotycząca osób LGBTI w UE, 2013 r., przeprowadzona przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) http://fra.europa.eu/sites/default/files/eu-lgbt-survey-results-at-a-glance_en.pdf

niezwłoczne ukończenie bardzo wyczekiwanych unijnych antydyskryminacyjnych ram prawnych:

- Rada musi wreszcie odblokować negocjacje i przyjąć dyrektywę w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (**dyrektywa w sprawie równego traktowania**), zaproponowaną przez Komisję w 2008 r. Państwa członkowskie powinny zaprzestać stosowania praktyk negocjacyjnych osłabiających zakres dyrektywy, tj. w sprawie dostępu do kształcenia.
- Komisja musi zwracać specjalną uwagę na **monitorowanie i egzekwowanie przepisów odnoszących się do osób LGBTI**, takich jak dyrektywa w sprawie równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy oraz dyrektywy w sprawie **równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz w dziedzinie zatrudnienia**, które także chronią osoby transpłciowe przed dyskryminacją (w oparciu o rozszerzoną definicję cech płciowych przedstawioną przez Trybunał Sprawiedliwości UE), ale również **dyrektywa w sprawie praw ofiar przestępstw**. Wymagane są wytyczne dotyczące interpretacji w celu wyjaśnienia organom krajowym, że prawodawstwo to w pełni obejmuje kwestię tożsamości płciowej.

Komisja musi przyjąć pełną odpowiedzialność za egzekwowanie tego prawodawstwa bez żadnych wyjątków oraz wszcząć postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, jeśli dane państwo członkowskie nie zastosuje się do tego prawodawstwa.

1.1. Równe prawa: zasada niepodlegająca negocjacji.

Grupa S&D z zadowoleniem przyjmuje, że rodziny LGBTI są obecnie częściowo objęte orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, według którego osoby tej samej płci żyjące w stabilnych związkach mają być uznawane za „rodzinę” i nie można im odmawiać praw przysługujących konkubentom, w tym w odniesieniu do przysposobienia.

Podczas gdy definiowanie rzeczywistych norm prawnych dotyczących rodziny należy do kompetencji krajowych, kilka aktów prawnych UE ma wpływ na prawa rodzin obywateli i rezydentów Unii. W celu zapewnienia, by istniejące małżeństwa i uznawane związki partnerskie nie ulegały rozwiązaniu na granicach, pozostawiając rodziny (w tym dzieci) w stanie zawieszenia, oraz by wyeliminować dyskryminacyjne bariery prawne i

administracyjne dla obywateli, którzy korzystają ze swojego prawa do swobodnego przemieszczania się, grupa S&D wzywa do wzajemnego uznawania dokumentów dotyczących stanu cywilnego (w tym małżeństwa i zarejestrowanego związku partnerskiego) oraz do uznawania ich skutków prawnych. To samo powinno także odnosić się do dalszych obszarów kompetencji UE, na przykład łączenia rodzin i urlopu rodzicielskiego po urodzeniu dziecka.

W ramach ostatecznego celu grupa S&D zachęca rządy krajowe do uznawania równości związków partnerskich i małżeństw we wszystkich państwach członkowskich UE.

Grupa S&D wzywa zatem do:

- **wzajemnego uznawania i swobodnego przepływu dokumentów dotyczących stanu cywilnego** wszystkich osób, par i rodzin (w tym ustanowionych przez małżeństwo, zarejestrowane związki partnerskie, prawną zmianę płci oraz świadectwa adopcji i akty urodzenia) bez względu na orientację seksualną i tożsamość płciową w celu zapewnienia ich równego prawa do **swobodnego przemieszczania się i pobytu** na terytorium UE.

1.2. Uznanie prawnej płci osób transpłciowych: Europa nie może dłużej czekać.

Uznanie prawnej płci osoby podlega kompetencjom krajowym. Obecnie w UE 13 państw członkowskich nakłada jednak wymogi na osoby transpłciowe, takie jak poddanie się procedurze medycznej w celu uznania zmienionej płci (w tym w paszportach i oficjalnych dokumentach tożsamości) oraz przymusowa sterylizacja stanowiąca warunek zmiany płci. Takie wymogi wyraźnie stanowią naruszenie praw człowieka.

UE nie może zachować milczenia w takiej sytuacji.

W oparciu o decyzje Europejskiego Trybunału Praw Człowieka grupa S&D wnioskuje:

- by państwa członkowskie uznawały zmianę płci oraz zapewniały dostęp do szybkich, dostępnych i przejrzystych procedur uznawania prawnej płci nieobejmujących wymogów medycznych, takich jak poddanie się zabiegowi chirurgicznemu lub sterylizacji bądź przedstawienie zgody psychiatry. Wybór musi opierać się wyłącznie na prawie danej osoby do samostanowienia. Nowa płeć osób transpłciowych musi zostać uznana w oficjalnych dokumentach z mocą wsteczną i z pełnym poszanowaniem ich prywatności;

- by państwa członkowskie zapewniały usługi lecznicze i opiekę zdrowotną, które odpowiadają potrzebom danej osoby i nie osądzają z góry pacjentów w oparciu o stereotypy płci;
- by KE przekazała państwom członkowskim wytyczne dotyczące najlepszych modeli przepisów w sprawie uznawania prawnej płci w Europie.

Socjaliści i Demokraci, zarówno w Radzie Europy, jak i Parlamencie Europejskim, zapewniali w ostatnich latach wkład w wyjaśnienie stanowiska w tej kwestii. Pod rządami socjalistów państwa takie jak Hiszpania, Portugalia, Dania, Malta i Irlandia stały się przodownikami w pełnym stosowaniu się do tych zasad.

Ponadto Socjaliści i Demokraci muszą nadal wywierać nacisk na Światową Organizację Zdrowia (WHO) w celu **zniesienia klasyfikacji transpłciowości jako choroby psychicznej** w Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych Światowej Organizacji Zdrowia oraz w celu zmiany tej klasyfikacji, aby zapewnić dostęp do opieki zdrowotnej zajmującej się kwestiami transpłciowości wszystkim osobom, które pragną z niej skorzystać.

1.3. Ochrona praw podstawowych osób interseksualnych

Grupa S&D z zadowoleniem przyjmuje publikację w maju 2015 r. sprawozdań w sprawie praw człowieka osób interseksualnych przez Komisarza Praw Człowieka Rady Europy oraz Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Sprawozdania te pokazują, że osoby interseksualne w całej Europie nadal doświadczają naruszenia swoich praw podstawowych: prawa do życia, zdrowia, kształcenia itd. W związku z tym Komisja Europejska powinna podjąć obecnie działania w tym obszarze. Grupa S&D wzywa komisarza ds. zdrowia do zajęcia zdecydowanego stanowiska przeciwko niepotrzebnym terapiom, którym poddawane są interseksualne dzieci bez swojej zgody. Komisja Europejska powinna także gromadzić dane na temat naruszeń praw człowieka doświadczanych przez osoby interseksualne we wszystkich dziedzinach życia oraz zapewniać wytyczne dla państw członkowskich w sprawie najlepszych praktyk w zakresie ochrony praw podstawowych osób interseksualnych.

1.4. Mowa nienawiści jest niezgodna z prawem

Zasadnicze znaczenie dla demokratycznych społeczeństw ma zapewnienie wszystkim osobom prawa do kochania, kogą chcą, oraz do wyrażania swojej tożsamości płciowej w miejscach publicznych bez obaw. Grupa S&D ciągle **walczy z homofobią i transfobią**

oraz zdecydowanie potępia wszelkie **przestępstwa z nienawiści i mowę nienawiści** skierowane przeciwko osobom LGBTI.

Grupa S&D wzywa zatem do:

- **dokonania przeglądu decyzji ramowej Rady w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii**, tak aby obejmowała ona także przestępstwa z nienawiści i przemoc wobec osób LGBTI
- pełnego wdrożenia obowiązków i narzędzi przewidzianych w decyzji ramowej oraz do przyjęcia dalszych pozytywnych środków takich jak szkolenia policji i mechanizmy gromadzenia danych
- zintensyfikowania prac KE, FRA i CEPOL-u w tym obszarze oraz do włączenia do zakresu ich prac zwalczania homofobicznych i transfobicznych przestępstw z nienawiści i mowy nienawiści.

1.5. Samo prawodawstwo nie zmieni społeczeństwa.

Poza przyjęciem prawodawstwa widzimy pilną potrzebę zapewnienia, by równość stała się szeroko akceptowaną i szanowaną normą w życiu ludzi. Ważne narzędzie do zwalczania stereotypów płci stanowią **środki edukacyjne oraz kampanie medialne i informacyjne**. Grupa S&D z bardzo dużym zadowoleniem przyjmuje zainicjowanie przez Komisję kampanii komunikacyjnej na dużą skalę na rzecz zwalczania stereotypów oraz zwiększenia akceptacji społecznej osób LGBTI w „Wykazie działań na rzecz zwiększania równości osób LGBTI”, także jako środka prowadzącego do dalszego promowania inicjatyw w państwach członkowskich.

Kampanie takie powinny dotyczyć wszystkich obszarów, w których osoby LGBTI są dyskryminowane i narażone na napastowanie, a szczególną uwagę należy zwrócić na młode osoby LGBTI oraz osoby transpłciowe i interseksualne. W szczególności należy skoncentrować się na homofobii w sporcie, młodych osobach LGBTI i nękanii w szkole.

Grupa S&D wzywa Komisję do promowania i ułatwiania wymiany dobrych praktyk wśród państw członkowskich przez otwartą metodę koordynacji w celu zapewnienia równych praw dla osób LGBTI oraz podjęcia działań zapobiegawczych przeciwko mowie nienawiści i przestępstwom z nienawiści.

Należy zapewnić wsparcie, w tym wsparcie finansowe, na rzecz podmiotów na poziomie najbliższym obywatelowi, które walczą z nietolerancją i kształtują strategię sprzyjającą włączeniu społecznemu.

2 PO DRUGIE: PRAWA OSÓB LGBTI ZA GRANICĄ – CHCEMY, BY EUROPA PONOWNIE STAŁA SIĘ GLOBALNYM LIDEREM

UE musi stosować swoje wartości poszanowania praw człowieka i praw podstawowych w odniesieniu do osób LGBTI także podczas współpracy z państwami trzecimi.

Obowiązki UE związane z prawem do **azylu muszą być w pełni egzekwowane przez państwa członkowskie**. UE musi wykorzystywać swoje narzędzia w **obszarze polityki zagranicznej w proaktywny sposób**.

Grupa S&D wzywa do podjęcia następujących działań:

- państwa członkowskie UE muszą spełnić swój prawny obowiązek w zakresie uznawania orientacji seksualnej i tożsamości płciowej jako ważnych powodów do odczuwania obaw oraz zapewniać odpowiednie szkolenie dla specjalistów zajmujących się kwestią azylu (takich jak osoby przeprowadzające wywiady i tłumacze) w celu określenia podstaw dla udzielenia azylu, które są specyficzne dla osób LGBTI
- państwa członkowskie muszą upewnić się, że są w stanie rozpoznać potrzebę zastosowania specjalnych gwarancji proceduralnych i dotyczących przyjęcia w oparciu o cechy osobiste osoby ubiegającej się o azyl
- państwa członkowskie muszą zapewnić, by złożoność wniosków związanych z kwestiami LGBTI była odpowiednio uwzględniana w procedurach opartych na koncepcji bezpiecznego kraju trzeciego, koncepcji bezpiecznego kraju pochodzenia, koncepcji kraju pierwszego azylu i pojęciu kolejnych wniosków o udzielenie azylu. Obejmuje to między innymi dokładną ocenę uwzględniającą ogólną sytuację osób LGBTI w danych państwach trzecich. Ważne jest, aby państwo określone jako bezpieczne dla wnioskodawcy nie mogło dłużej za takie

uchodzić, w przypadku gdy wnioskodawca wykaże, że istnieją ważne przyczyny przemawiające za tym, że dane państwo w jego szczególnej sytuacji nie może być dłużej uznawane za bezpieczne.

Ponadto należy w większym stopniu uwzględnić sytuację **ofiar handlu ludźmi będących osobami LGBTI**, które często doświadczają dodatkowej dyskryminacji, stygmatyzacji i gróźb przemocy ze względu na swoją orientację seksualną i tożsamość płciową. Państwa członkowskie powinny brać pod uwagę ten czynnik narażenia przy dokonywaniu indywidualnej oceny ryzyka, tak by zapewnić ofiarom handlu ludźmi otrzymanie odpowiedniej ochrony i opieki. Powinny one zapewnić także odpowiednie szkolenia urzędnikom, którzy z dużym prawdopodobieństwem będą mieli kontakt z ofiarami lub potencjalnymi ofiarami handlu ludźmi, na temat charakterystyki ofiar będących osobami LGBTI, tak aby urzędnicy ci byli zdolni do bardziej proaktywnego ich zidentyfikowania oraz dostosowania świadczonej pomocy do potrzeb tych osób.

Z zadowoleniem przyjmujemy **Plan działania dotyczący praw człowieka i demokracji (2015–2019)** oraz **wytyczne dotyczące osób LGBTI przyjęte przez Radę w 2013 r.**, które zapewniają narzędzia do zmobilizowania Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych i rządów krajowych do promowania praw osób LGBTI w swoich relacjach z państwami trzecimi.

Wzywamy Komisję i ESDZ do podnoszenia kwestii praw osób LGBTI w ramach dialogów politycznych i dotyczących praw człowieka oraz do wykorzystania Europejskiego Instrumentu na rzecz Wspierania Demokracji i Praw Człowieka w celu wspierania organizacji broniących praw osób LGBTI. Należy to osiągnąć poprzez upoważnienie ich do kwestionowania homofobicznych i transfobicznych praw oraz dyskryminacji względem osób LGBTI, a także poprzez podnoszenie świadomości wśród ogółu społeczeństwa na temat dyskryminacji i przemocy doświadczanej przez osoby o odmiennej orientacji seksualnej i tożsamości płciowej.

Cele te należy osiągnąć poprzez:

- prace dyplomatyczne prowadzone przez delegatury UE oraz państwa członkowskie za granicą w celu zniesienia prawodawstwa, które mogłoby skutkować dyskryminacją, ściganiem i karaniem ludzi wyłącznie na podstawie ich orientacji seksualnej i tożsamości płciowej; upoważnienie i wsparcie obrońców praw człowieka osób LGBTI

- uwzględnienie aspektu praw osób LGBTI w krajowych strategiach w dziedzinie praw człowieka

Grupa S&D wzywa UE do uwzględnienia aspektu praw człowieka i sytuacji osób LGBTI we wszystkich działaniach w ramach polityki zewnętrznej, w tym w **umowach handlowych i innych obszarach, takich jak umowy o przystąpieniu i współpracy policyjnej oraz o liberalizacji reżimu wizowego**. Grupa S&D nalega, by zasada warunkowości w odniesieniu do poszanowania praw człowieka była stosowana w przypadku zawierania takich umów.